Työ- ja elinkeinoministeriö Neuvostoraportti EU/14/2024-TEM-9

Iiro Kangas, Nina Alatalo 8.3.2024

Raportti: Kilpailukykyneuvosto, sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka, 7.3.2024

EU:n kilpailukykyneuvosto kokoontui Brysselissä 7.3.2024 sisämarkkinat ja teollisuuspolitiikka -kokoonpanossa. Suomea edusti valtiosihteeri Mika Nykänen.

Ministerit kävivät periaatekeskustelun asetusehdotuksesta kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta. Puheenvuoroissa korostui, että direktiiviä kannatettiin laajalti sääntelyn oikeudellisena muotona. Lisäksi useat jäsenvaltiot ilmaisivat 30 päivän enimmäismaksuaikaan tarvittavan joustoa. Valvontamekanismin luomisen suhteen useat jäsenvaltiot pyysivät välttämään taakkaa sekä siten valvontasysteemin luomista.

Ministerit keskustelivat sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevasta vuosikertomuksesta. Puheenvuoroissa korostui sisämarkkinoiden kehittämisen tärkeys ja sen merkitys kilpailukyvylle. Useat maat viittasivat myös tulevien korkean tason raporttien tärkeyteen asian edistämisessä. Jäsenmailla on toive, että sisämarkkinoita ja kilpailukyvyn kehittymistä mitataan ja seurataan systemaattisesti. Mittaustapoja on myös kehitettävä ja tulosten tulisi johtaa myös käytännön jatkotoimiin.

Lainsäädäntökäsittelyt

Asetus kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta – *Periaatekeskustelu*

Ministerit kävivät periaatekeskustelun asetusehdotuksesta kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta. Belgian puheenjohtajan ministeri David Clarinvalin mukaan kaupallisten toimien ja transaktioiden tulisi muuttua ennakollisemmaksi, erityisesti huomioiden pk-yritykset. Puheenjohtaja johdatti ministerikokouksen keskustelun kolmeen kysymykseen, jotka käsittelivät oikeudellista muotoa (direktiivi vai asetus), sitovaa 30 kalenteripäivän maksuaikaa sekä valvontaviranomaisen asettamista.

Sisämarkkinakomissaari Thierry Breton kiitti, että puheenjohtaja on ottanut asian asialistalle ja totesi puheenvuorossaan selkeyden ja ennakoitavuuden tärkeyden. Hän korosti valvontamekanismin merkitystä ja toi esille erityisesti julkisen sektorin vastuun. Maksuviivästyksiä on nähty pitkään, ja tulee huomioida myös pk-yritysten tukeminen. Hän totesi ymmärtävänsä kansanterveyssektorin huolet ja totesi tarpeen realistisille ratkaisuille. Komissaari oli tietoinen erilaisista näkemyksistä.

Keskustelussa suurin osa delegaatioista ilmaisi tukensa direktiiville sääntelyn oikeudellisena muotona. Muutama jäsenvaltio kannatti asetusta, koska se olisi johdonmukaisempi liiketoiminnalle ja yrityksille. Suurin osa ilmaisi myös, että 30 päivän enimmäismaksuaika on liian rajoittava ja että tarvitaan tiettyä joustavuutta ja erilaisten tilanteiden huomioimista sekä EU:n jäsenvaltioissa että liiketoimintaympäristössä. Lisäksi monet maat korostivat sopimusvapauden tärkeyttä. Useat

jäsenvaltiot toivat esille, että tulee välttää hallinnollista ja rahoituksellista taakkaa sekä tulee välttää uuden valvontajärjestelmän luomista tuomioistuimen rinnalle.

Suomen puheenvuorossa sääntelyinstrumentin valinnan osalta Suomi piti tarkoituksenmukaisena, että ehdotuksen sääntely annettaisiin direktiivinä. Suomen näkemyksen mukaan maksuajan ei tulisi aina olla enintään 30 päivää, vaan joissakin tapauksissa osapuolilla tulisi olla mahdollisuus sopia pidemmästä enimmäismaksuajasta. Valvontaviranomaisen perustamiseen Suomella oli varauksellinen näkökulma.

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Sisämarkkinoiden tilanne: sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2024 – *Keskustelu*

Ministerit keskustelivat sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevasta 2024 vuosikertomuksesta. Puheenjohtaja Belgia totesi alustuksessaan, että on tärkeää, että kilpailukykyä ja sisämarkkinoiden tilannetta seurataan vuosittain systemaattisella tavalla vuosittaisen seurantasyklin pohjalta.

Puheenjohtaja esitti delegaatioille seuraavat kysymykset:

1) Komissio on laatinut analyysinsa yhdeksän kilpailukykytekijän ympärille (”*KPI – Key Performance Indicators*”). Mitkä tekijät ovat tärkeimpiä, myös pk-yritysten kannalta? Voidaanko tätä analyysikehystä kokemustenne mukaan parantaa? Voitaisiinko näitä tekijöitä mitata muilla keskeisillä suorituskykyindikaattoreilla?
2) Miten voimme estää toimia, jotka toteutetaan EU:n avoimen strategisen riippumattomuuden vahvistamiseksi, myös jäsenvaltioiden tasolla, johtamasta vääristymiin ja vaarantamasta tasapuolisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla?
3) Mihin uusiin aloihin sisämarkkinasääntöjen täytäntöönpanon valvontaa käsittelevän työryhmän (SMET) olisi keskityttävä?

Komissaari Breton totesi helmikuussa annetun raportin yhdistävän ensimmäistä kertaa sekä sisämarkkinat, että laajemman kilpailukyvyn kehyksen. Breton nosti esiin muutamia lukuja verraten EU:n kehitystä USA:han. BKT:n kehittymisen ja kasvihuonekaasujen vähentämisen osalta EU on edellä USA:ta, kun taas väestökehitys on Euroopassa ollut heikompi. Breton totesi tämän tuovan perspektiiviä väitteisiin, että EU:n kilpailukykykehitys olisi laskusuuntainen. Lisäksi hän nosti puheenvuorossaan esiin paremman sääntelyn, investointien tarpeen (ml. vihreään siirtymään), huolen velkaantumisesta ja rahoitustarpeet myös unionin tasolla kilpailukyvyn turvaamiseksi. Strategisen autonomian osalta Breton viittasi hiljattaisiin lainsäädäntötoimiin, kuten sirusäädös, kriittiset raaka-aineet ja nettonolla-asetus. Breton piti myös SMET-työtä tärkeänä ja nosti erityisesti vastavuoroiseen tunnustamiseen liittyvät projektit tärkeiksi.

Korkean tason kilpailukykytyöryhmän (HLG) puheenjohtaja kävi läpi HLG:n helmikuussa käymän keskustelun pääaiheita. Erityisesti keskustelussa korostuivat jatkotoimet sisämarkkinoiden kehittämisen osalta: ml. standardointi, hallinnollisen taakan vähentäminen, strateginen riippumattomuus ja tulevat korkean tason raportit (Letta & Draghi). Lisäksi keskustelussa oli nostettu pääomamarkkinaunionin, puolustuksen ja koheesion tärkeys.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa kautta linjan korostui sisämarkkinoiden kehittämisen tärkeys. Sisämarkkinat nähdään EU:n kilpailukyvyn kulmakivenä. Useat maat viittasivat myös tulevien korkean tason raporttien tärkeyteen ja kaksi jäsenmaata nosti esiin, että kilpailukyvystä raporttia valmisteleva Mario Draghi tulisi kutsua kilpailukykyneuvoston kokoukseen.

Indikaattoreiden kehittämisen osalta esiin nousivat muun muassa palveluiden sisämarkkinaa, valtiontukia sekä teollista kilpailukykyä ja innovaatioita kuvaavat indikaattorit. Eräs jäsenmaa esitti myös, että tulisi esittää tarkempaa jäsenmaakohtaista dataa, joka voisi luoda tervettä kilpailua jäsenmaiden kesken. Paremman sääntelyn kehittäminen ja taakan vähentäminen nousivat esiin

tärkeänä useissa puheenvuoroissa. Osa jäsenmaista katsoi, että tähän tarvittaisiin myös tarkempaa seurantaa.

Näkemys SMET:n tärkeästä roolista sisämarkkinoiden kehittämisessä jaettiin laajasti jäsenmaiden kesken. Vastavuoroisen tunnustamisen tehostaminen nousi esiin yritysten toimintaympäristön parantamiseen tähtäävien toimien ohella.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että sisämarkkinoiden ja kilpailukyvyn systemaattinen seuranta on tärkeää. EU:n omille vahvuuksille perustuvan strategisen kilpailukyvyn todettiin olevan Suomen tärkeä prioriteetti tulevan komission ohjelmaan. Indikaattoreiden osalta todettiin, että niitä on tärkeä arvioida ja tarvittaessa muuttaa paremmin sisämarkkinoiden tilannetta heijastavaksi. Suomi otti esiin myös 14 muun jäsenmaan kanssa tekemänsä non-paperin sisämarkkinoiden kehittämiseksi ja totesi jatkotoimien tältä osin olevan tärkeää. Puheenvuorossa otettiin esiin myös rahoituksen tarve, TKI-panostukset ja toimivan kilpailun tärkeys tasaisen pelikentän kannalta. Tässä yhteydessä todettiin myös, että liian joustavat valtiontukisäännöt ovat sisämarkkinoiden kehittymisen kannalta haitallisia. SMET:n työn osalta Suomi totesi työn hyödylliseksi esteiden poistamiseksi ja vapaan liikkuvuuden edistämiseksi.

Muut asiat

a) Käsiteltävänä olevat säädösehdotukset - *Puheenjohtajavaltion tiedotusasia*

Puheenjohtaja kävi läpi Belgian puheenjohtajakaudella käsittelyssä olevien lainsäädäntöaloitteiden tilanteen mainiten muun muassa pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kiellon, asetuksen sisämarkkinoiden hätätilavälineestä sekä EU:n yritysvastuudirektiivin. EU:n yritysvastuudirektiivin osalta PJ totesi, että se on hiljattain valmistellut muutoksia, joilla se pyrkii lievittämään jäsenmaiden huolia määräenemmistön löytymiseksi.

Viisi jäsenmaata puhui (ml. FI) asiakohdassa todeten tukensa PJ:n tekstille.

b) Euroopan matkailuohjelmasta 2030 annettujen neuvoston päätelmien jatkotoimet: matkailualan siirtymäpolkua koskeva tilannekatsaus - *Puheenjohtajavaltion ja komission tiedotusasia*

Puheenjohtaja korosti matkailuekosysteemin roolia kestävässä kasvussa, jonka tulee olla linjassa vihreän ja digitaalisen siirtymän kanssa. Pj kannatti matkailun tiekarttaa. Euroopan komissio korosti matkailusektorin elpymistä covidista ja tukea RRF:sta kansallisiin matkailusuunnitelmiin.

c) Päivitetty merenkulkualan strategia EU:n tasolla - *Saksan ja Alankomaiden valtuuskuntien tiedotusasia*

Puheenjohtaja totesi, että Saksan, Alankomaiden, Tanskan, Espanjan, Suomen ja Portugalin delegaatiot pyytävät päivittämään meriteollisuussektorin strategian EU-tasolla. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostui meriteollisuuden tilanne covidin jälkeen, nykyinen geopoliittinen tilanne sekä pyyntö uudesta yhteisstrategiasta 10 vuoden jälkeen.

d) Yhteinen kirje valtiontuista ja pitkän aikavälin kilpailukyvystä - *Ruotsin valtuuskunnan tiedotusasia*

Ruotsi esitteli yhteiskirjeen valtiontuista ja pitkän aikavälin kilpailukyvystä, joka on 11 maan, ml. Suomen allekirjoittama. Ruotsi painotti paluuta valtiontukisääntöjen kunnioittamiseen, tasapuolisten toimintaedellytysten takaamiseen EU:ssa sekä vankkaan analyysiin valtiontukien suhteen. FI käytti asiakohdassa puheenvuoron todeten tukensa kirjeelle.

e) Eurooppalainen strategia lääkepulaan puuttumiseksi - *Maltan, Ranskan ja Romanian valtuuskuntien tiedotusasia*

Asiakohdassa tuotiin esille lääkkeiden toimitusketjujen vahvistamisen tärkeys ja EU-tason koordinoitu lähestymistapa.

Suomen edustajat

Mika Nykänen, valtiosihteeri
Leila Vilhunen, neuvotteleva virkamies, TEM
Isabella Paju, erityisasiantuntija, TEM
Paula Laine-Nordström, VNEUS

Tuuli-Maaria Aalto, Coreper I -lähettiläs, EUE
Saara Pokki, Mertens, EUE
Iiro Kangas, erityisasiantuntija, EUE
Nina Alatalo, erityisasiantuntija, EUE